

פרשת בהר תשע"ט
כללים ופרטים בהר סיני

ויקרא פרק כה פסוק א

וַיִּדְבֹר יְקֹזֵק אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

רש"י
בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים. ונראה לי שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו בערבות מואב:

ויקרא פרק כז פסוק לד

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹזֵק אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי:

תרגום יונתן

(לד) אֵילֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹזֵק אֶת מֹשֶׁה וְלִית אֶפְשָׁר לְחַדְתָּא בְּהוֹן מְדַעַם וּפְקֻדֵינוּן מְטוּל לְאַחֲוֹאוּתְהוֹן לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְסִינַי:

שמות פרק כג

(ו) וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת אֲרָצְךָ וְאַסְפָּתָהּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: (יא) וְהַשְּׂבִיעִית תִּשְׁמְטָנָה וְנִטְשָׁתָה וְאַכְלוּ אַבְיָנֵי עֲמֻד וְיִתְרָם תֹּאכַל חֵית הַשָּׂדֶה כִּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ: (יב) שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי תִשָּׁבֵת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וַיִּנְפְּשׁ בֶּן אֲמִתְךָ וְהִגֵּר:

רש"י
(ו) **ואספת את תבואתה** - לשון הכנסה לבית, כמו (דברים כב ב) ואספתו אל תוך ביתך: (יא) **תשמטנה** - מעבודה: **ונטשתה** - מאכילה אחר זמן הביעור. דבר אחר תשמטנה מעבודה גמורה, כגון חרישה וזריעה. ונטשתה מלזבל ומלקשקש: **ויתרם תאכל חית השדה** - להקיש מאכל אביון למאכל חיה מה חיה אוכלת בלא מעשר, אף אביונים אוכלים בלא מעשר, מכאן אמרו אין מעשר בשביעית: **כן תעשה לכרמך** - ותחלת המקרא בשדה הלבן, כמו שאמור למעלה הימנו תזרע את ארצך: (יב) **וביום השביעי תשבת** - אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה, שלא תאמר הואיל וכל השנה קרויה שבת, לא תנהג בה שבת בראשית: **למען ינוח שורך וחמורך** - תן לו ניח להתיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע. או אינו אלא יחבשנו בתוך הבית, אמרת אין זה ניח אלא צער: **בן אמתך** - בעבד הערל הכתוב מדבר: **והגר** - גר תושב:

ויקרא פרק ז פסוק לח

אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹזֵק אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בַּיּוֹם צִוָּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קַרְבְּנֵיהֶם לִיקְוֹן בְּמִדְבַר סִינַי:

רמב"ל
אשר צוה ה' את משה בהר סיני - על דרך רבותינו (תורת כהנים בהר פרשה א א) כי כל המצות נאמרו למשה בהר סיני, כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן, ונשנו מהן באהל מועד, והנה מצות ויקרא שנויות: ועל דרך הפשט, שיעורו אשר צוה ה' את משה בהר סיני וביום צוותו את בני ישראל במדבר סיני להקריב את קרבניהם לה', כי צוה במלואים בהר סיני וכן בעולה וחטאת, וצוה במנחה ואשם ובזבחי השלמים במדבר סיני באהל מועד: ויתכן כי טעם בהר סיני, במקום הזה לפני הר סיני, והוא באהל מועד, וכן עולת תמיד העשויה בהר סיני (במדבר כח ו), כי אינו בהר ממש, כי עולת תמיד לא התחילו בה רק באהל מועד, דכתיב וזה אשר תעשה על המזבח וגו' (שמות כט לח), וכן ויסעו מהר ה' (במדבר י לג), וכן רב לכם שבת בהר הזה (דברים א ו): והטעם בכל אלה, כי ישראל חנו לפני הר סיני בקרוב לו, דכתיב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, ושם עמדו עד נסעם משם למדבר פארן. והנה עשו אהל מועד והקימו אותו לפני ההר במזרחו, ושם התחילו בעולת התמיד, ובשנה השנית נצטוו על הדגלים והעמידו האהל בתוך המחנות בנסעם. ולפיכך אמר הכתוב בכאן כי זאת התורה לעולה ולכל הקרבנות שצוה השם בהר סיני ביום צוותו במדבר סיני, יגיד כי היה בהר סיני ובמדבר סיני, להודיע שלא היתה בהר ממש במקום הכבוד ששם דיבר עמו עשרת הדברות, ולא במדבר סיני אחרי שנסעו מלפני ההר, אבל היה במדבר סיני (מלפני) [לפני] ההר, בתחומו וקרוב לו, ושם אהל מועד. כמו שאמר בתחילת הענין (לעיל א א) ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, הודיע אותנו עתה מקום אהל מועד:

דברים פרק טו

(א) מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: (ב) וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוּטָה כָּל בְּעַל מִשָּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשָּׂה בְרַעְהוּ לֹא יִגַּשׁ אֶת רַעְהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לִיקְוֹן:

רש"י
(א) **מקץ שבע שנים** - יכול שבע שנים לכל מלוה ומלוה, תלמוד לומר (פסוק ט) קרבה שנת השבע. ואם אתה אומר שבע שנים לכל מלוה ומלוה להלוות: כל אחד ואחד, היאך היא קרבה, הא למדת שבע שנים למנין השמיטות: (ב) **שמוט כל בעל משה ידו** - שמוט את ידו של כל בעל משה: